

КАБ НЕ БОЛЬШАЛА «БЕЛЫХ ПЛЯМ»

Падаўленне духоўнай свабоды беларускага народа на працягу дзесяцігоддзяў таталітарнага рэжыму і абуджэнне свядомасці людзей з пачаткам перабудовы выклікалі ўзнікненне разнастайных грамадскіх аб'яднанняў: аматарскіх, культурных, палітычных. Разам з імі пачалі імкліва нараджацца незалежныя выданні — так званы самвыдат. Вядома, што ў цывілізаваным грамадстве ў поўнай меры забяспечваецца свабода друку, але адначасова ажыццяўляецца дзяржаўная рэгістрацыя ўсёй друкаванай прадукцыі незалежна ад таго, хто выдае і спосаб у выдання. Гэта робіцца ў інтарэсах самога грамадства, якое адчувае патрэбу ў тым, каб пакінуць нашчадкам аб'ектыўную дакументальную аснову для вывучэння яго ўласнай гісторыі. Такім чынам, самвыдат як з'ява перастае існаваць.

У гісторыі Беларусі нямала так званых «белых плям». Яны ўзніклі таму, што шмат друкаваных помнікаў па розных аб'ектыўных (войны, пажары) і суб'ектыўных (мэтанакіраванае знішчэнне як неадпавядаючых афіцыйнай ідэалогіі) прычынах загінула.

І вось на нашых вачах складаецца сітуацыя, калі ўзнікаюць новыя «белыя плямы» для сённяшняга, які заўтра стане гісторыяй. Вось чаму нам патрэбен рэспубліканскі закон аб друку, які павінен стварыць юрыдычную базу для рэгістрацыі такіх выданняў. Гэта адначасова з'явіцца інфармацыяй аб выхадзе іх у свет і тым самым дасць магчымасць арганізаваць іх збор для захоўвання і выкарыстання. Адсутнасць такога закона (да яго прыняцця) у пэўнай ступені змог бы кампенсаваць Закон Беларускай ССР «Аб культуры ў БССР», дзе ў артыкуле 39 гаворыцца: «Усе прадпрыемствы, установы і арганізацыі, прыватныя асобы, ажыццяўляючыя выдавецкую дзейнасць, абавязаны перадаваць (перасылаць) у нацыянальную бібліятэку БССР бясплатны кантрольны экзэмпляр сваёй прадукцыі». Але ж гэта пакуль толькі праект і Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У. І. Леніна як нацыянальная бібліятэка Беларусі прыкладае шмат намаганняў, каб выканаць адну са сваіх галоўных функцый — захаванне нацыянальнай памяці народа.

У гэтай справе няма дробязей, усё ўяўляе дакументальную каштоўнасць, можа быць крыніцай вывучэння грамадскіх рухаў, падзей, з'яў: перыядычныя выданні; асобныя мастацкія творы; публіцыстычныя матэрыялы, перадвыбарныя лістоўкі, праграмы, інфармацыйныя лісткі, аб'явы; рэзалюцыі і адозвы мітынгаў, дэманстрацый, сходаў; стэнаграмы і пракаколы сустрэч з кандыдатамі ў дэпутаты, дэпутатамі і інш. Вядзецца закупка такіх выданняў, збіранне іх за кошт асабістых кантактаў. Разам з тым нас вельмі турбуе, што значная колькасць такіх выданняў і машынапісных матэрыялаў у бібліятэку не трапляе. Таму звяртаемся да ўсіх, хто мае дачыненне да падрыхтоўкі, выдання, распаўсюджвання самвыдатаўскіх матэрыялаў, ці проста валодае імі, з просьбай: дасылаць, прыносіць або хоць бы інфармаваць нас аб іх. Бібліятэка імя У. І. Леніна з удзячнасцю прыме любую дапамогу (не выключаецца і набыццё, асабліва калекцый), гарантуе іх пастаяннае захоўванне і свабоднае выкарыстоўванне чытачамі. У перспектыве плануецца выданне спецыяльных бібліяграфічных паказальнікаў, наладжванне выставак і адкрытых праглядаў такіх матэрыялаў.

Толькі з дапамогай шырокай грамадскасці рэспублікі мы зможам перашкодзіць узнікненню «белых плям» у сучаснай гісторыі Беларусі.

І. ПРЫЛІШЧ,
намеснік дырэктара
Дзяржаўнай бібліятэкі
БССР імя У. І. Леніна.